



*Kuratorium
Oświaty
w Poznaniu*

**REGULAMIN
WOJEWÓDZKIEGO KONKURSU
BIOLOGICZNEGO
DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2016/2017**

Dział I
PRZEBIEG POSZCZEGÓLNYCH ETAPÓW KONKURSU

Rozdział 1
INFORMACJE OGÓLNE

- §1. Organizatorem konkursu jest Wielkopolski Kurator Oświaty.
- §2. Wielkopolski Kurator Oświaty w zarządzeniu wydanym w danym roku szkolnym wyznacza pracowników wspomagających organizację i przebieg konkursów w województwie wielkopolskim oraz terminy przeprowadzania poszczególnych etapów konkursów.
- §3. Przewodniczącą Wojewódzkiej Komisji Konkursu Biologicznego dla uczniów gimnazjów jest pani Anna Neugebauer-Błaszyk, nauczyciel biologii Gimnazjum nr 43 im. PTPN, 61-448 Poznań, ul. Łozowa 53
Sekretariat:
tel. (61) 83 22 021 lub 501 516 110, e-mail: anna-blaszyk@wp.pl
- §4. 1. Konkurs składa się z 3 etapów:
1) szkolnego,
2) rejonowego,
3) wojewódzkiego.
- §5. Merytorycznie konkurs obejmuje wiedzę i umiejętności zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego z biologii w gimnazjum poszerzone o zagadnienia szczegółowe omówione w § 47, § 48 i § 49 niniejszego regulaminu.
- §6. Na wszystkich etapach konkursu uczniowie rozwiązują test konkursowy, który składa się z zadań otwartych i zamkniętych.
- §7. Udział uczniów w eliminacjach konkursowych jest dobrowolny.
- §8. Uczeń przystępujący do poszczególnych etapów konkursu zobowiązany jest do posiadania ważnej legitymacji szkolnej.
- §9. Organizacja konkursów uwzględnia potrzeby osób niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych poprzez dostosowanie warunków przeprowadzenia konkursu do potrzeb ww. uczestników konkursu (dostosowanie nie może naruszać zasad samodzielnej pracy uczestnika konkursu). Warunkiem uwzględnienia tych potrzeb jest uzyskanie zgody przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej w terminie do 5 października 2016 r.
- §10. Podczas trwania konkursu uczeń pracuje samodzielnie, zachowuje spokój i nie zakłóca w żaden inny sposób przebiegu konkursu (nie opuszcza wyznaczonego mu w sali miejsca, nie porozumiewa się z innymi uczestnikami, nie wypowiada uwag i komentarzy, nie zadaje pytań dotyczących zadań konkursowych, nie korzysta z żadnych niedozwolonych materiałów, w tym kalkulatora i środków łączności, w tym telefonów komórkowych).
- §11. W szczególnych przypadkach uczeń może opuścić salę, w której rozwiązuje test konkursowy, w każdym czasie po poinformowaniu o swoim zamiarze komisję konkursową, oddaniu pracy konkursowej i wyrażeniu zgody przez przewodniczącego Komisji Konkursowej. W czasie przebywania poza salą należy zapewnić uczniowi warunki wykluczające możliwość kontaktowania się uczestnika z innymi osobami (wyjątek stanowi sytuacja, w której konieczne jest skorzystanie z pomocy medycznej) Wydarzenie to zostaje odnotowane w protokole przeprowadzenia konkursu.
- §12. Uczestnik konkursu, który ukończył pracę przed wyznaczonym czasem, pozostaje w sali na swoim miejscu.

- §13. W przypadku stwierdzenia przez komisję naruszenia przez ucznia zasad regulaminu konkursu przewodniczący Komisji Konkursowej przerywa jego pracę i nakazuje opuszczenie sali, co odnotowuje w protokole przeprowadzenia konkursu.
- §14. Za zapewnienie opieki i bezpieczeństwa uczniom/uczestnikom etapu szkolnego, rejonowego i wojewódzkiego odpowiada dyrektor szkoły, do której uczęszcza uczeń (w drodze na konkurs, w czasie jego trwania i w drodze powrotnej do szkoły).
- §15. Nie przewiduje się dodatkowego postępowania konkursowego dla uczestników, którzy w wyznaczonym terminie nie przystąpią do danego etapu konkursu.
- §16. W pracach komisji etapu szkolnego, rejonowego i wojewódzkiego mogą uczestniczyć w charakterze obserwatorów wizytatorzy Kuratorium Oświaty w Poznaniu.
- §17. Dokumentacja związana z przebiegiem poszczególnych etapów konkursów, po ich zakończeniu jest porządkowana, zabezpieczana i przechowywana przez 5 lat w szkole - miejscu przeprowadzenia danego etapu lub w szkole wyznaczonej przez przewodniczącą Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.
- §18. Wielkopolski Kurator Oświaty wydaje laureatom i finalistom zaświadczenia zgodnie z § 5 ust. 1 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz. U. z 2002 r. Nr 13, poz. 125, z późn. zm.)*.
- §19. Regulamin konkursu nie może ulegać zmianom po jego ogłoszeniu i opublikowaniu na stronach internetowych Kuratorium Oświaty w Poznaniu w danym roku szkolnym.
- §20. Testy z poszczególnych etapów konkursu zostaną opublikowane na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Poznaniu w ciągu 7 dni roboczych od daty przeprowadzenia konkursu.
- §21. Wszelkie informacje na temat konkursów przedmiotowych organizowanych na terenie województwa wielkopolskiego, w szczególności zarządzenia Wielkopolskiego Kuratora Oświaty w sprawach konkursów, miejsca przeprowadzania etapu rejonowego i wojewódzkiego oraz ostateczne wyniki etapu wojewódzkiego będą przekazywane zainteresowanym poprzez publikowanie ich na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Poznaniu w zakładce *Konkursy/Konkursy przedmiotowe w roku szkolnym 2016/2017*.

Rozdział 2 ETAP SZKOLNY

- §22. Etap szkolny odbędzie się w dniu **20 października 2016 r. (czwartek) o godz. 13⁰⁰** w szkołach, które zgłosiły do Kuratorium Oświaty w Poznaniu zamiar uczestnictwa w Konkursie **do 5 października 2016 r. poprzez wypełnienie formularza on-line**.
- §23. Za organizację i przeprowadzenie etapu szkolnego każdego z konkursów odpowiada dyrektor szkoły oraz powołana pisemnie przez niego Szkolna Komisja Konkursowa, w której skład wchodzi przewodniczący i co najmniej dwóch nauczycieli, w tym przynajmniej jeden o specjalności zgodnej z przedmiotem konkursu. W szczególnych przypadkach, jeżeli do konkursu przystępuje mniej niż 10 uczniów, dyrektor szkoły może powołać komisję 2-osobową.
- §24. Szkolna Komisja Konkursowa wykorzystuje testy przygotowane przez osobę wyznaczoną przez Wielkopolskiego Kuratora Oświaty.
- §25. Czas przeznaczony na rozwiązywanie zadań wynosi **60 minut**.
- §26. Do etapu rejonowego konkursu kwalifikuje się uczeń, który na etapie szkolnym otrzymał **minimum 37 na 50** możliwych do uzyskania punktów.

§27. 1. Do zadań dyrektora szkoły należy:

- 1) zapoznanie uczniów, rodziców i nauczycieli z *Regulaminem Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego dla uczniów gimnazjów województwa wielkopolskiego w roku szkolnym 2016/2017*,
- 2) zgłoszenie szkoły do udziału w konkursie, nie później niż **do 5 października 2016 r.** poprzez wypełnienie *formularza on-line*. **Adres dostępu do formularza zostanie wysłany na adresy e-mailowe gimnazjów województwa wielkopolskiego** (podanych w SIO), **na 7 dni wcześniej, tj. 28 września 2016 r.,**
- 3) uzyskanie oświadczeń rodziców o akceptacji *Regulaminu Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego dla uczniów gimnazjów województwa wielkopolskiego w roku szkolnym 2016/2017* i wyrażeniu zgody na publikowanie danych osobowych dziecka (uczestnika konkursu) oraz jego wyników na poszczególnych etapach konkursów według wzoru stanowiącego [załącznik nr 1](#) (oświadczenia należy przechowywać przez 5 lat w szkole - miejscu przeprowadzenia etapu szkolnego),
- 4) odebranie, **na dzień przed konkursem**, testu oraz schematu oceniania, przesyłanych drogą elektroniczną przez Kuratorium Oświaty w Poznaniu na adres e-mailowy szkoły, podany przez dyrektora w *formularzu on-line*,
- 5) powielenie, zabezpieczenie i przechowywanie ww. materiałów konkursowych z zachowaniem tajemnicy służbowej,
- 6) pisemne określenie zadań przewodniczącego i członków Szkolnej Komisji Konkursowej, tj. opracowanie zasad kodowania prac etapu szkolnego, sprawdzenie i ocena wszystkich prac konkursowych zgodnie z kryteriami opracowanymi przez autora testu (każda praca powinna być czytelnie podpisana przez osobę sprawdzającą pracę), rozkodowanie prac po ich sprawdzeniu, sposób przekazania prac uczniom dyrektorowi szkoły itd.
- 7) przeprowadzenie konkursu zgodnie z *Regulaminem Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego dla uczniów gimnazjów województwa wielkopolskiego w roku szkolnym 2016/2017*, w tym zapewnienie warunków samodzielnej, spokojnej pracy uczestnikom,
- 8) ogłoszenie wyników etapu szkolnego konkursu w formie komunikatu, w wersji papierowej lub elektronicznej w ciągu 3 dni roboczych od daty przeprowadzenia etapu szkolnego konkursu w dostępny dla uczniów i rodziców (prawnych opiekunów) sposób,
- 9) wypełnienie protokołu on-line, w terminie do 7 dni od daty przeprowadzenia etapu szkolnego. Dane osobowe uczniów wprowadzone do protokołu stanowią *Bazę Konkursową*. Adres dostępu do protokołu on-line zostanie wysłany na adresy e-mailowe gimnazjów uczestniczących w konkursie wraz z testem etapu szkolnego. Wypełnione protokoły on-line po wyznaczonym terminie nie będą brane pod uwagę. Dyrektor szkoły przyjmuje odpowiedzialność za prawidłowość wprowadzonych danych osobowych ucznia do *Bazy Konkursowej*,
- 10) gromadzenie, przechowywanie i zabezpieczenie dokumentacji konkursowej obejmującej: listy uczestników konkursu, powołanie Szkolnej Komisji Konkursowej, prace konkursowe uczniów, protokół z prac Szkolnej Komisji Konkursowej i inne dokumenty.

Rozdział 3

ETAP REJONOWY

- §28. Etap rejonowy Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego odbędzie się w dniu **26 listopada 2016 r. (sobota) o godz. 10⁰⁰**.
- §29. Etap rejonowy przygotowują i przeprowadzają zgodnie z harmonogramem Rejonowe Komisje Konkursowe powołane przez dyrektorów Delegatur w Kaliszu, Koninie, Lesznie i Pile oraz dyrektora Wydziału Rozwoju Edukacji Kuratorium Oświaty w Poznaniu, którzy działają w imieniu Wielkopolskiego Kuratora Oświaty. Adresy szkół, w których będą przeprowadzane etapy rejonowe zostaną opublikowane na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Poznaniu w zakładce *Konkursy/Konkursy przedmiotowe w roku szkolnym 2016/2017* na 3 tygodnie przed terminem konkursu.
- §30. Czas przeznaczony na rozwiązywanie zadań wynosi **90 minut**.
- §31. Do etapu wojewódzkiego kwalifikuje się uczeń, który otrzymał na etapie rejonowym **minimum 40 na 50** możliwych do zdobycia punktów.
- §32. 1. Do zadań przewodniczącego Rejonowej Komisji Konkursowej należy:
- 1) odebranie, na 1 dzień przed etapem rejonowym konkursu, testów wraz ze schematem oceniania, z Kuratorium Oświaty w Poznaniu (Wydział Rozwoju Edukacji) lub właściwej terytorialnie Delegatury Kuratorium Oświaty w Poznaniu; zabezpieczenie i przechowywanie ww. materiałów,
 - 2) przeprowadzenie kodowania prac konkursowych uczestników,
 - 3) zapewnienie uczestnikom odpowiednich warunków pracy, przestrzeganie ustalonych zasad organizacyjnych i regulaminowych w miejscu przeprowadzenia etapu rejonowego konkursu,
 - 4) kierowanie pracami komisji w celu zapewnienia rzetelnej analizy i sprawiedliwej oceny prac konkursowych uczniów zgodnie z kryteriami opracowanymi przez autora testu; każda praca powinna być czytelnie podpisana przez członka Rejonowej Komisji Konkursowej sprawdzającego pracę i przewodniczącego Rejonowej Komisji Konkursowej,
 - 5) rozkodowanie prac po ich sprawdzeniu i ocenieniu przez Rejonową Komisję Konkursową,
 - 6) wprowadzenie do *Bazy Konkursowej* wyników etapu rejonowego i przesłanie uzupełnionej *Bazy Konkursowej*, w ciągu 7 dni od dnia przeprowadzenia etapu rejonowego, na adres e-mail: konkursy.g@ko.poznan.pl
 - 7) sporządzenie w formie pisemnej i elektronicznej protokołu z prac Rejonowej Komisji Konkursowej według wzoru stanowiącego [załącznik nr 2 i 2a](#),
 - 8) przesłanie do Kuratorium Oświaty w Poznaniu, w ciągu 7 dni od dnia przeprowadzenia etapu rejonowego protokołu z przebiegu etapu rejonowego: drogą elektroniczną na adres e-mailowy Kuratorium Oświaty konkursy.g@ko.poznan.pl oraz drogą pocztową na adres:
Kuratorium Oświaty w Poznaniu
ul. Kościuszki 93
61-716 Poznań (z dopiskiem na kopercie wskazującym nazwę konkursu); przesłane dokumenty powinny być należycie ostatecznie opiewane pieczęcią szkoły i podpisane przez wszystkich członków Rejonowej Komisji Konkursowej,
 - 9) ogłoszenie wyników trzeciego dnia od daty przeprowadzenia etapu rejonowego konkursu w formie elektronicznej poprzez umieszczenie wykazu uczniów

- na stronie internetowej szkoły, w której odbył się etap rejonowy (lista uczniów powinna być zakodowana),
- 10) przesłanie/przekazanie prac uczniów zakwalifikowanych do etapu wojewódzkiego, wraz z kopią protokołu z prac Rejonowej Komisji Konkursowej, do przewodniczącej Wojewódzkiej Komisji Konkursowej w ciągu 7 dni od daty przeprowadzenia etapu rejonowego konkursu,
 - 11) uporządkowanie, zabezpieczenie i przekazanie prac uczniów niezakwalifikowanych do etapu wojewódzkiego wraz z kopią protokołu dyrektorowi szkoły, w której odbył się etap rejonowy konkursu.

Rozdział 4 **ETAP WOJEWÓDZKI**

- § 33. Etap wojewódzki Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego odbędzie się w dniu **18 lutego 2017 r. (sobota) o godz. 10⁰⁰**. Wykaz miejsc przeprowadzenia etapów wojewódzkich konkursów opublikowany zostanie na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Poznaniu w zakładce *Konkursy/Konkursy przedmiotowe w roku szkolnym 2016/2017* na 3 tygodnie przed terminem konkursu.
- §34. Etap wojewódzki organizuje i przeprowadza Wojewódzka Komisja Konkursowa powołana przez Wielkopolskiego Kuratora Oświaty.
- §35. Przewodniczącą Wojewódzkiej Komisji Konkursu Biologicznego dla uczniów gimnazjów jest pani Anna Neugebauer-Błaszyk.
- §36. Czas przeznaczony na rozwiązanie zadań wynosi **90 minut**.
- §37. Wyniki konkursu ogłaszane są w formie komunikatu, w wersji elektronicznej, trzeciego dnia od daty przeprowadzenia etapu wojewódzkiego konkursu.
- §38. Finalistą konkursu zostaje uczestnik etapu wojewódzkiego, który otrzyma co najmniej 30% punktów, tj. 15 punktów.
- §39. Laureatem Wojewódzkiego Konkursu Biologicznego zostaje uczestnik etapu wojewódzkiego, który otrzyma **minimum 42 na 50** możliwych do zdobycia punktów. W przypadku, gdy żaden uczestnik konkursu nie uzyska minimum 42 punktów, tytuł laureata otrzyma do 25% uczestników etapu wojewódzkiego z najwyższymi wynikami.
- §40. 1. Do zadań przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej należy:
- 1) odebranie, **na 1 dzień przed konkursem**, z Kuratorium Oświaty w Poznaniu testów wraz ze schematem oceniania, ich przechowanie i zabezpieczenie do dnia przeprowadzenia etapu wojewódzkiego konkursu,
 - 2) przeprowadzenie kodowania prac konkursowych uczestników,
 - 3) kierowanie pracami Wojewódzkiej Komisji Konkursowej; zapewnienie należytych warunków pracy dla uczestników, przestrzeganie ustalonych zasad organizacyjnych i regulaminowych,
 - 4) kierowanie pracami komisji w celu zapewnienia rzetelnej analizy i sprawiedliwej oceny prac konkursowych uczniów zgodnie z kryteriami opracowanymi przez autora testu, każda praca powinna być czytelnie podpisana przez członka Wojewódzkiej Komisji Konkursowej sprawdzającego pracę i przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej,
 - 5) rozkodowanie prac po ich sprawdzeniu i ocenieniu przez Wojewódzką Komisję Konkursową,
 - 6) sporządzenie protokołu z przebiegu etapu wojewódzkiego wraz z wykazem laureatów i finalistów według wzoru stanowiącego [załącznik nr 3, 3a i 3b.](#)

- 7) wprowadzenie do *Bazy Konkursowej* wyników etapu wojewódzkiego i przesłanie uzupełnionej *Bazy Konkursowej*, w ciągu 7 dni od dnia przeprowadzenia etapu wojewódzkiego, na adres e-mail:
konkursy.g@ko.poznan.pl
- 8) przesłanie do Kuratorium Oświaty w Poznaniu, w ciągu 7 dni od dnia przeprowadzenia etapu wojewódzkiego protokołu z przebiegu etapu wojewódzkiego:
drogą elektroniczną na adres e-mailowy Kuratorium Oświaty w Poznaniu
konkursy.g@ko.poznan.pl
oraz drogą pocztową na adres:
Kuratorium Oświaty w Poznaniu
ul. Kościuszki 93
61-716 Poznań (z dopiskiem na kopercie wskazującym nazwę konkursu),
- 9) ogłoszenie wyników, trzeciego dnia od daty przeprowadzenia etapu wojewódzkiego konkursu, w formie elektronicznej poprzez umieszczenie wykazu uczniów na stronie internetowej szkoły, w której odbył się etap wojewódzki (lista uczniów powinna być zakodowana),
- 10) uporządkowanie, zabezpieczenie i przekazanie prac konkursowych wraz z kopią protokołu dyrektorowi szkoły, w której przeprowadzony został etap wojewódzki konkursu,
- 11) rozpatrywanie, wraz z innymi członkami komisji, odwołań i zażaleń związanych z organizacją i przebiegiem etapów rejonowego i wojewódzkiego,
- 12) niezwłoczne przekazanie protokołu z rozpatrzenia odwołań dotyczących przebiegu konkursu do Wojewódzkiego Koordynatora Konkursów.

Dział II TRYB ODWOŁAWCZY

- §41. 1. Odwołania dotyczące organizacji i przebiegu konkursu mogą składać rodzice (prawni opiekunowie) uczestników konkursu w ciągu 3 dni roboczych od daty ogłoszenia wyników konkursu:
- 1) po etapie szkolnym do przewodniczącego Szkolnej Komisji Konkursowej,
 - 2) po etapie rejonowym i wojewódzkim do przewodniczącej Wojewódzkiej Komisji Konkursowej, na adres e-mail anna-blaszyk@wp.pl
2. Odwołania muszą zawierać: imię i nazwisko osoby składającej pismo, adres (kod pocztowy, miejscowość, ulica, nr domu) oraz dokładne dane uczestnika konkursu (imię, nazwisko, data i miejsce urodzenia, nazwa szkoły).
- §42. Odwołania wniesione z naruszeniem § 41 nie będą rozpatrywane.
- §43. Na wniosek złożony do przewodniczącego Komisji Konkursowej przez rodziców (prawnych opiekunów) uczestników konkursu sprawdzona i oceniona praca może być udostępniona do wglądu lub wykonania fotografii, w ciągu 3 dni od ogłoszenia wyników (po okazaniu legitymacji przez ucznia i dowodu osobistego przez rodzica), przez przewodniczącego lub osobę przez niego wyznaczoną, po wcześniejszym umówieniu się z przewodniczącym Komisji Konkursowej. Prawo wglądu do pracy lub wykonania fotografii mają jedynie uczeń w obecności rodziców (opiekunów prawnych) lub rodzice (opiekunowie prawni) ucznia. Czas wglądu do pracy określa przewodniczący lub osoba przez niego wyznaczona.
- §44. Po niezwłocznym rozpatrzeniu odwołań przez Wojewódzką Komisję Konkursową, w skład której wchodzi przewodniczący i dwóch członków komisji, jej decyzja jest ostateczna.

- §45. Protokół z rozpatrywania wniesionych odwołań sporządza przewodniczący właściwej komisji wg wzoru stanowiącego [załącznik nr 4](#). Protokół z rozpatrzenia odwołań po etapie szkolnym przekazuje się elektronicznie przewodniczącemu Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.
- §46. Ostateczne decyzje w sprawach spornych nieobjętych regulaminem podejmuje przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.

DZIAŁ III

ZAKRES WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI WYMAGANYCH NA POSZCZEGÓLNYCH ETAPACH KONKURSU

Rozdział 1

Zakres wiadomości i umiejętności:

- § 47. 1. Na każdym etapie konkursu obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności określonych podstawą programową z biologii dla III etapu edukacyjnego: gimnazjum (*rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół; Dz. U. z 2012 r., poz. 977, z późn. zm.*)
- W podstawie zawarte są również i obowiązują treści z edukacji prozdrowotnej i ekologicznej, a także standardy wymagań egzaminacyjnych z części matematyczno-przyrodniczej.
2. Zadania na kolejnych etapach będą zróżnicowane pod względem stopni trudności.
 3. Niektóre treści zostały rozszerzone (zostanie to uwzględnione i wykazane w zakresie szczegółowym oraz literaturze dodatkowej- poniżej) wynika to z kumulatywnej podstawy programowej i szczególnych zainteresowań uczniów, którzy uczestniczą w Wojewódzkim Konkursie Biologicznym.

Rozdział 2

Zakres wiedzy

- §48. 1. **Wiadomości obowiązujące na etapie szkolnym obejmują –pkt. I, II, III, V, VI i VII podstawy programowej przedmiotu biologia III etap edukacyjny.**
- 1) Pierwiastki i związki chemiczne budujące ciała organizmów w tym również mikroelementy i makroelementy.
 - 2) Pozyskiwanie i wykorzystanie energii na przykładzie procesu fotosyntezy, oddychania tlenowego i beztlenowego, z uwzględnieniem fermentacji mlekowej i alkoholowej.
 - 3) Organizmy samożywne i cudzożywne.
 - 4) Budowa, funkcjonowanie oraz rozróżnienie komórki; roślin, zwierząt, bakterii, a także grzybów.
 - 5) Budowa i funkcjonowanie poszczególnych elementów budowy komórek z uwzględnieniem roli aparatu Golgiego, siateczki śródplazmatycznej i rybosomów.
 - 6) Proces plazmolizy i deplazmolizy.
 - 7) Tkankowa budowa organizmów roślinnych i zwierzęcych.
 - 8) Systematyka- zasady klasyfikacji, sposoby identyfikacji i przegląd różnorodności organizmów.

- 9) Środowiska życia, ogólne cechy budowy morfologicznej, anatomicznej i wybrane czynności życiowe(odżywianie, wymiana gazowa, rozmnażanie się i rozwój), związek budowy z trybem życia i występowaniem w przyrodzie organizmów poszczególnych grup morfologiczno-ekologicznych (w tym organizmów; jednokomórkowych, wielokomórkowych lub tkankowych)na przykładzie poznanych :bakterii, protistów, grzybów, mszaków, paprotników, roślin nagozalążkowych i okrytozalążkowych oraz parzydełkowców, płazińców, nicieni, pierścienic, stawonogów (skorupiaki, owady, pajęczaki), mięczaków i zwierząt kręgowych(ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków).
 - 10) Znaczenie bakterii, grzybów, roślin i zwierząt w przyrodzie i dla człowieka.
 - 11) Szczegółowa budowa i czynności życiowe organizmu roślinnego na przykładzie rośliny okrytozalążkowej(budowa i rola poszczególnych organów rośliny: korzenia, łodygi, liści, kwiatów, owocu).Rozwój rośliny okrytonasiennej, budowa nasienia, sposób rozsiewania i warunki konieczne do procesu kiełkowania.
 - 12) Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka ze szczególnym zwróceniem uwagi na hierarchiczną budowę(komórki, tkanki, narządy, układy), a także budowę i rolę oraz współdziałanie poszczególnych układów; ruchu, pokarmowego, oddechowego, krążenia, wydalniczego, nerwowego, dokrewnego i rozrodczego, a także limfatycznego i narządów zmysłów.
 - 13) Higiena i czynniki wpływające na prawidłowe funkcjonowanie poszczególnych narządów i układów w tym zwrócenie uwagi na prawidłowe odżywianie i aktywność fizyczną.
 - 14) Stan zdrowia i choroby, zdrowie jako stan równowagi środowiska wewnętrznego organizmu ;zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne.
 - 15) Najważniejsze choroby wywoływane przez wirusy, cechy wirusów, drogi zakażenia wirusami HIV, HBV, HCV, HPV I GRYPY, rozwój choroby wirusowej i profilaktyka.
 - 16) Najważniejsze choroby wywoływane przez bakterie, pasożytnicze protisty pasożyty zwierzęce i zasady profilaktyki tych chorób.
 - 17) Nowotwory-choroby nowotworowe, czynniki sprzyjające rozwojowi choroby, zasady profilaktyki i specjalistyczne badania profilaktyczne.
 - 18) Badania kontrolne w tym: stomatologiczne, podstawowe badania krwi i moczu, pomiar pulsu i ciśnienia krwi i ich znaczenie.
 - 19) Wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych z uwzględnieniem: tytoniu alkoholu, narkotyków i innych środków dopingujących oraz nadużywania kofeiny, teiny i niektórych leków.
 - 20) Obowiązkowa znajomość wszystkich doświadczeń, badań i obserwacji zalecanych w podstawie programowej
- 2. Na etapie rejonowym obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności obowiązujące na etapie szkolnym z poszerzeniem o pkt. IV i VIII podstawy programowej.**
(Niektóre zagadnienia zostały rozszerzone)
- 1) Ekologia jako nauka.
 - 2) Czynniki środowiska -biotyczne i abiotyczne niezbędne do prawidłowego funkcjonowania organizmów w środowisku wodnym i lądowym, przykłady ekosystemów.
 - 3) Ekologiczny sens stosunków antagonistycznych i nieantagonistycznych.
 - 4) Konkurencja wewnątrzgatunkowa i międzygatunkowa i jej skutki - na przykładach.

- 5) Adaptacje organizmów do symbiozy, pasożytnictwa, drapieżnictwa i konkurencji z przykładami.
 - 6) Zależności pokarmowe -łańcuchy i sieci pokarmowe w ekosystemach.
 - 7) Rola producentów, konsumentów i destruentów w obiegu materii i przepływie energii przez ekosystemy.
 - 8) Czynniki wpływające na utrzymanie równowagi biologicznej w ekosystemach, różnorodność biologiczna
 - 9) Konieczność stosowania ochrony wybranych rodzimych gatunków(zwrócić uwagę tylko na kręgowce-przedstawiciele płazów, gadów, ptaków i ssaków).
 - 10) Genetyka jako nauka, cechy dziedziczne i niedziedziczne, zmienność organizmów.
 - 11) Podstawowe pojęcia genetyki i ich prawidłowe stosowanie w zadaniach: gen, allel, homozygota, heterozygota, dominacja, recesywność, fenotyp, genotyp, chromosom, genom.
 - 12) Przebieg i znaczenie biologiczne mitozy i mejozy, komórki haploidalne i diploidalne.
 - 13) Budowa i rodzaje chromosomów, kariotyp.
 - 14) DNA – rola podwójnej helisy w przechowywaniu i powielaniu(replikacji) informacji genetycznej, zasada komplementarności.
 - 15) Informacja genetyczna, a kod genetyczny.
 - 16) Zależność pomiędzy genem, a cechą.
 - 17) Pierwsze i drugie prawo Mendla i zastosowanie.
 - 18) Krzyżówki jednogenowe i dwugenowe z dominacją zupełną, posługiwanie się szachownicą Punnetta i interpretacja wyników.
 - 19) Dziedziczenie grup krwi człowieka (układ ABO i czynnik Rh).
 - 20) Dziedziczenie płci u człowieka, bliźnięta jednojajowe i dwujajowe, przykłady cech i chorób sprzężonych z płcią (hemofilia, daltonizm).
 - 21) Mutacje i przyczyny ich wystąpienia, przykłady czynników mutagennych.
 - 22) Mutacje genowe (punktowe) i przykłady chorób wywołanych przez nie; w tym mukowiscydoza, fenyloketonuria, anemia sierpowata.
 - 23) Mutacje chromosomowe i przykłady chorób genetycznych wywołanych przez nie ;w tym zespół Downa, Turnera, Klinefeltera .
 - 24) Obowiązkowa znajomość wszystkich doświadczeń, badań i obserwacji zalecanych w podstawie programowej.
- 3. Na etapie wojewódzkim obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności z poprzednich etapów oraz pkt. IX i X podstawy programowej.**
- 1) Ewolucja życia na Ziemi; w tym pojęcie ewolucji organizmów, źródła wiedzy o jej przebiegu, podstawowe dowody pośrednie i bezpośrednie, dobór naturalny i sztuczny – różnice i rola, podobieństwa i różnice pomiędzy człowiekiem a innymi naczelnymi.
 - 2) Globalne i lokalne problemy środowiska w tym przyczyny i skutki globalnego ocieplenia klimatu, segregowanie odpadów, postępowanie z odpadami niebezpiecznymi, ograniczenie zużycia energii, wody, surowców i wytwarzania odpadów.
 - 3) Obowiązkowa znajomość wszystkich doświadczeń, badań i obserwacji zalecanych w podstawie programowej a także koniecznych do realizacji treści programowych do etapu I, II i III(planowanie, dokumentowanie, warunki przeprowadzenia obserwacji i doświadczenia, próba kontrolna i badana, problem badawczy, hipoteza, wnioski).

Rozdział 3

Zakres umiejętności

- §49. 1. W zakresie umiejętności uczeń zobowiązany jest wykazać się wszystkimi umiejętnościami określonymi w podstawie programowej przedmiotu biologia dla III etapu edukacyjnego-gimnazjum. W szczególności:
- 1) prawidłowo posługuje się terminologią biologiczną i potrafi zastosować ją do interpretacji zjawisk biologicznych
 - 2) opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy, potrafi posługiwać się prostym kluczem do oznaczania organizmów roślinnych i zwierzęcych
 - 3) identyfikuje nieznany organizm na podstawie obecności cech do odpowiedniej grupy
 - 4) opisuje, wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w organizmach żywych i środowisku
 - 5) opisuje, analizuje i wyjaśnia zależności między organizmami żywymi, organizmem a środowiskiem
 - 6) przedstawia i wyjaśnia związek pomiędzy budową organizmu, czynnościami życiowymi a środowiskiem jego życia
 - 7) wyjaśnia związki przyczynowo – skutkowe
 - 8) odczytuje, analizuje, interpretuje informacje tekstowe, graficzne i liczbowe;
 - 9) formułuje hipotezy, wnioski i przedstawia opinie związane z zagadnieniami biologicznymi
 - 10) potrafi określić warunki zaplanowanego doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą
 - 11) rozpoznaje na schematach, rysunkach, zdjęciach lub na podstawie opisu elementy budowy komórek, odróżnia je i określa funkcję
 - 12) rozpoznaje na schematach, rysunkach, zdjęciach lub na podstawie opisu tkanki roślinne i zwierzęce i określa ich funkcje w organizmach
 - 13) opisuje budowę, funkcję i współdziałanie wszystkich narządów i układów w organizmie człowieka, rozróżnia je na schematach, rysunkach i zdjęciach
 - 14) przedstawia źródła i znaczenie składników pokarmowych, roli wody, witamin i pierwiastków w organizmie oraz skutki ich niedoboru
 - 15) przedstawia miejsce i produkty trawienia oraz enzymy trawienne, wyjaśnia rolę prawidłowej diety
 - 16) wyjaśnia na czym polega regulacja nerwowo-hormonalna
 - 17) wyjaśnia holistyczne pojęcie zdrowia człowieka
 - 18) rozumie znaczenie krwiodawstwa i transplantacji narządów i szpiku
 - 19) potrafi przedstawić budowę i rolę DNA, sposób zapisywania i odczytywania informacji genetycznej, rozumie i potrafi stosować zasadę komplementarności
 - 20) rozróżnia komórki haploidalne i diploidalne, podaje przykłady.
 - 21) przedstawia dziedziczenie różnych przykładów cech jednogenowych; w tym grup krwi, czynnika Rh i płci oraz na etapie wojewódzkim cech dwugenowych z dominacją zupełną.
 - 22) Opisuje, analizuje i przedstawia schematycznie zależności pokarmowe w różnych ekosystemach lądowych i wodnych (łańcuchy, poziomy i sieci pokarmowe)
 - 23) potrafi wskazać ewolucyjne źródła różnorodności biologicznej, wymienia dowody bezpośrednie i pośrednie na zachodzącą ewolucję
 - 24) wskazuje źródła degradacji środowisk i proponuje działania zapobiegawcze

potrafi wskazać i rozpoznać pospolite gatunki roślin nagozalążkowych i okrytozalążkowych – dwuliścienne i zwierząt (kręgowce) objętych ochroną gatunkową w Polsce.

DZIAŁ 4
WYKAZ LITERATURY PRZYGOTOWUJĄCEJ DO UDZIAŁU W KONKURSIE
ORAZ STANOWIĄCEJ POMOC DLA NAUCZYCIELA I UCZNIA

- §50. 1. Literatura podstawowa na etap szkolny, rejonowy i wojewódzki
- 1) Podręczniki szkolne wraz z płytami CD, zeszyty ćwiczeń do biologii klasa I – III gimnazjum, dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN, z uwzględnieniem zadań i pytań o charakterze problemowym i twórczym.
 - 2) Ryszard Aleksandrowicz *Mały atlas anatomiczny*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa (bez nazw łacińskich).
 - 3) *Atlas anatomiczny, Tajemnice ciała*, Nowa Era 2008.
 - 4) E. Bonar, W. Krzeszowiec - Jeleń, S. Czachorowski „*Biologia na czasie*”- *podręcznik dla szkół ponadgimnazjalnych*. Zakres podstawowy. Nowa Era, Warszawa 2012.
2. Propozycja literatury uzupełniającej
- 1) Poziomek U., Sielatycka M., Doświadczenia. *Biologia w gimnazjum* WSiP Warszawa 2010.
 - 2) *Biologia. Jedność i różnorodność*. - opracowanie zbiorowe. Wydawnictwo Szkolne PWN, 2008. Do etapu wojewódzkiego.
 - 3) Adamska A., Adamski Z., Łuszczek - Paweńczak M., Skrzypczak H. *Biologia. Zbiór ćwiczeń i doświadczeń*., Wydawnictwo Szkolne PWN, 2006.
 - 4) Kijek Krzysztof, *Zdrowe życie - odżywianie, aktywność dla wszystkich*, wyd. Triada Wojciech Wicher 2008 str.7-118, 159-166.
 - 5) *Egzamin gimnazjalny Vademecum Biologia*, Operon 2016 lub wcześniejsze.

*Przewodnicząca
Wojewódzkiej Komisji
Konkursu Biologicznego*

Anna Neugebauer-Błaszyk